

MED PRVIM GORIŠKIM ZBORNikom IN MED GORIŠKIMI/ NOVOGORIŠKIMI ZBORNiki, KI SO MU SLEDILI

BRANKO MARUŠIČ
branko.marusic@guest.arnes.si

Povzetek: Med letoma 1958 in 2008 je izšlo pet zborniških publikacij, ki so počastile obletnice priključitve Primorske k matični domovini ter nastanka Nove Gorice. Članek prestavlja vsako izmed petih publikacij. Posebna pozornost je namenjena zborniku iz leta 1957. Bil je prva domoznanska publikacija, posvečena Goriški. Sedemdesetletnica priključitve in nastanka Nove Gorice ponujata priložnost, da se desetletno izhajanje po dvajsetletni prekinitvi nadaljuje.

Ključne besede: Nova Gorica, Goriška, zbornik

1.

Prvi *Goriški zbornik* s časovno opredelitvijo v podnaslovu 1947–1957 je izšel septembra 1958 v Novi Gorici ob deseti obletnici priključitve Slovenskega Primorja k Federativni ljudski republiki Jugoslaviji (FLRJ). Izdal in založil ga je Okrajni svet Svobod in prosvetnih društev Gorica. Uredniški odbor so sestavljali (po abecednem redu): Mija Bratoš, Rudi Hönn, Joško Humar, Jože Jelerčič, Meta Kogej, Slavko Kretič in Ivo Zrimšek. Kot odgovorni urednik je bil v kolofonu zbornika podpisani Joško Humar; bil je zagotovo prvi med tistimi, ki so bili pobudniki te izdaje.

Priprava zbornika je sodila v delokrog Okrajnega sveta Svobod in prosvetnih društev Gorica. V arhivu te organizacije (v Pokrajinskem arhivu Nova Gorica) je ohranjena verjetno večina dokumentov, ki se nanašajo na uredniševanje prve take slovenske domoznanske publikacije na Goriškem, na obeh straneh državne meje. Ohranjeni pa niso dokumenti o imenovanju uredniškega odbora, prav tako tudi ne zapisnik prve seje tega odbora. Tako začne pripoved o nastajanju *Goriškega zbornika* šele z drugo sejo, ki je bila 27. oktobra 1956. Navzoči so se tedaj pogovorili o vsebini zbornika, ta naj bi imel tri vsebinske sklope, vezane na Goriško: obdobje narodnoosvobodilnega boja

(NOB; 1941–1945), obdobje od osvoboditve dalje (od 1. maja 1945 do konca leta 1956) in obdobje do leta 1945 (vsebinsko razdeljeno na domoznanstvo, kulturna dejavnost in književnost). Pri tem je v predlogu vsebine posebej poudarjena potreba po obdelavi problema meje med Beneško republiko in avstrijsko monarhijo (avtor naj bi bil dr. Jaromir Beran), pregled razvoja komunikacijskega sistema na Goriškem skozi zgodovino ter razvoj naprednega revolucionarnega gibanja na Goriškem med letoma 1918–1941 (gradivo sta zbirala, kot piše zapisnik seje, Zorko Jelinčič in Albert Rejec).

Udeleženci sestanka so tudi predlagali nekaj avtorjev člankov v nameravanem zborniku. Poleg že omenjenih še: dr. Andrej Budal, dr. Lavo Čermelj, dr. Milko Kos in dr. Roman Savnik. Odločili so tudi, da se bo zbornik tiskal v nakladi 2.000 izvodov. Stroški izdaje pa bodo znašali okoli 2,500.000 dinarjev. Imenovana sta bila organizacijsko-finančni (Maks Černic, Joško Humar, Jože Jelerčič, Anton Jug, Roman Klančič, Jernej Kruh, Tine Ravnikar, Milan Vižintin, dr. Ciril Žižek) in redakcijski odbor (Nadja Ambrožič, Jernej Bogataj, Alojzija Brus, Alojzij Kante, Meta Kogej Tomšič, Slavko Kretič, Marjan Urbančič; kasneje so vanj vključili še Marijana Breclja).

27. novembra 1956 se je odvijala »razširjena

seja« uredniškega odbora. Poleg glavnega urednika Joška Humarja in preostalih članov so ji prisostvovali še sekretar Okrajnega komiteja (ZKS) Tine Remškar, sekretar Okrajnega odbora Socialistične zveze delovnega ljudstva (SZDL) Milo Vižintin, iz Ljubljane sta na sejo prišla dr. Emilijan Cevc in dr. Ivo Juvančič, iz Postojne dr. Roman Savnik, iz Nove Gorice Slavko Kretič in Stanko Mutovec, iz Idrije Srečko Logar, iz Tolmina Franjo Klavora iz Tolmina, iz Ajdovščine Rudolf Brajnik in iz Vrtojbe Franc Gorkič. Na seji sta bila navzoča tudi Ivo Batagelj, direktor Okrajnega zavoda za statistiko, in Jože Eržen, direktor Okrajnega zavoda za gospodarsko planiranje. Svojo odsotnost so opravičili France Bevk, Slavica Božič, dr. Lavo Čermelj, dr. Milko Kos, dr. Franc Marušič in dr. Ciril Žižek.

Glavni urednik Joško Humar je na »razširjeni seji« v uvodnem nagovoru poudaril glavni namen zbornika, ki je, »da se desetletnici priključitve Slovenskega Primorja k FLRJ da nekaj viden podarek, obenem pa naj bi iz zbornikovega gradiva bili vidni dosednji uspehi ljudske oblasti na Goriškem in omogočena globlja analiza dogodkov preteklosti Goriške, in to s prispevki, ki niso bili še objavljeni, predvsem spomini iz NOB in iz prvih let po priključitvi. Iz teh obdobjev je še veliko neobjavljenega gradiva, ki ne bi smelo iti v pozabo.« Humar je tudi opozoril na dotlej že opravljeno delo pri sestavljanju *Goriškega zbornika*. V diskusiji je na željo dr. Savnika pojasnil, da naj bi zbornik obravnaval ozemlje tedanjega goriškega okraja (ožja Goriška, Tolminska in Idrijsko-Cerkljansko), Franc Gorkič pa je menil, da bi morala vsebina zbornika zajeti celotno ozemlje nekdanje goriško-gradiške dežele. Dr. Juvančič je nato v diskusiji menil, da naj bi prispevki ne bili preveč znanstveni in napisani tako, da bi bili razumljivi tudi preprostem bralcu. Kasneje se je dr. Juvančič še oglasil in dejal, da je za obdobje med letoma 1941–1943 ohranjenega malo arhivskega gradiva in bi bilo zato potrebno uporabiti spomine udeležencev in pri tem je opozoril na strokovno usposobljenost izpraševalcev: »Za pisanje spominov iz te dobe«, je menil dr. Juvančič, »naj bi se zaprosilo tov. Milota Vižintina, Tineta Remškarja in Julija Beltrama. Zelo primerna snov bi tudi ocena osebnosti Jožeta Srebrničja, o katerem bi zlasti Solkan-

ci vedeli mnogo zanimivega povedati.« Srečko Logar je sodil, da bi morali dati v zborniku podarek obdobju med obema svetovnjima vojnama in obdobju NOB. Stiska s časom naj ne opredeljuje in narekuje kakovosti raziskovalnega dela. Obširno je razpravljal tudi dr. Emilijan Cevc, ki je uvodoma menil, da bi moral zbornik prerasti v periodično publikacijo. Razlog za njegovo izhajanje je tudi, da se more bolj od osrednjih strokovnih glasil posvečati lokalnim interesom. Kot konkretni nalogi je omenil raziskavo o življenju in delu slikarjev Antona Cebeja in Jožefa Tominca. V nadaljevanju razprave je znova poudaril, da zbornik ne sme ostati pri eni številki: »Bogastvo naše starejše in novejšje zgodovine je tolikšno, da bi z njim lahko napolnili 20 števil, pa še ne bi bilo vse obdelano. Imamo vrsto ljudi, ki imajo spomine, ki bi jih morali ohraniti našim potomcem. Tako na primer spomine na našo borbo pod Avstrijo in spomine na NOB.« Govorili so še dr. Roman Savnik, ki je poudaril pomen zbornika za šolstvo, podobno je govoril Franjo Klavora, Ivan Bidovec je sodil, da mora biti izdaja dobro pripravljena. O tehničnih problemih izdaje sta govorila Srečko Logar in Jože Jelerčič. Diskutanti so tudi opozorili na probleme, ki bi jih kazalo posebej obdelati in navedli imena nekaterih sodelavcev zbornika. Tine Remškar se je posebej zadržal pri pomenu pisanja zgodovine NOB, ki je take »važnosti, da se je treba dela lotiti z vso temeljitostjo, pri čemer ne smemo pozabiti na dokumentacijo, sicer je boljše, če bi to obdobje zaenkrat izpustili in dali za prvo številko tisto, kar bi bilo lažje obdelati[sledi nerazumljivo besedilo]. Če pa mislimo ostati pri zasnovanem programu, potem pa bi morali dati našemu muzeju nekaj ljudi, ki bi delali izključno na tem. Za pripravo potrebnega gradiva bi bilo potrebno sodelovanje Tolmina, Postojne in Kopra in naših ljudi iz stare Gorice.«

Po tako splošno zasnovani razpravi so navzoči podrobneje opredelili vsebino vsakega od treh vsebinskih sklopov zbornika in predlagali avtorje člankov in omenjali tudi ljudi, ki bi lahko pri tem pisanju sodelovali. Vodilni prispevek v prvem delu naj bi napisal dr. Ivo Juvančič, za kar ga je zaprosil urednik Humar, ki je prisotne prosil, naj mu pri delu pomagajo. Kot avtorji ali sodelavci pri zbiranju gradiva, namenjenega za prvi sklop,

Slika 1: Pozdrav iz Nove Gorice, razglednica (hrani Branko Morenčič, vir: www.kamra.si).

se omenjajo dr. Aleš Bebler, Julij Beltram, Ivan Gantar, Jože Jelerčič, dr. Pavla Jerina Lah, Klementa Jug Pohar, Jože Kenda, Feliks Kosmač, Slavko Poljanšek, Jože Primožič Miklavž, Tine Remškar, Franc Skok, Hinko Uršič (?), Oskar Venturini, Milo Vižintin in Henrik Zdešar.

Živahno razpravo je vzbudila tudi obravnava vsebine drugega programskega sklopa. Dr. Juvančič je predlagal, da bi za spomine prosili Josipa Štruklja in dr. Lava Čermelja, zlasti na čas, ko sta prisostvovala pariški mirovni konferenci. Dr. Savnik je predlagal obdelavo športa in planinstva na Goriškem, Milo Vižintin je omenil oskrbovanje z živili partizanskih enot, dr. Juvančič je opozoril na potrebo, da bi napisali zgodovino posameznih gospodarskih ustanov na Goriškem in obravnavo začetkov gradnje Nove Gorice.

V obravnavi vsebine tretjega vsebinskega sklopa je dr. Juvančič predlagal, da bi Zorko Jelinčič pisal o organizaciji TIGR, »ki je s svojo borbo proti fašizmu odigrala progresivno vlogo«. Juvančičev je bil tudi predlog, da bi obdelali slikarsko delo Toneta Kralja na Primorskem

in omenil primernost, da bi ponatisnili kak članek Stanka Vuka, »ki je bil progresiven element«. Ivan Bidovec pa je predlagal obravnavo tržaške antifašistične mladine (štempiharji). Za spomine naj bi se zaposlilo tudi pisatelja Franceta Bevka. Dr. Cevc je opozoril na mesto Primorske v zgodovini umetnosti, saj leži na stičišču srednjeevropskega in mediteranskega prostora in se je tu v srednjem veku rodila umetnost, »ki se loči od vseh drugih gotskih umetnosti tistega časa. Na Goriškem imamo tudi neke primere renesanse, kakršne nima niti Italija niti srednja Evropa«. Pri ustvarjanju vsebine tega sklopa naj bi sodelovali še dr. Jaromir Beran, dr. Emilijan Cevc, dr. Lavo Čermelj, France Dobrovoljc, dr. Stane Gabrovec, Franc Gorkič, Joško Humar, Stane Jelenc, Zorko Jelinčič, dr. Jože Kastelic, Slavko Kretič, dr. Lino Legiš, dr. Milko Matičetov, Stanko Murovec, dr. Anton Ocvirk, Albert Rejec, dr. Roman Savnik, Milko Štolfa, dr. Gabrijel Tomažič in dr. Sergej Vilfan. Nekateri izmed njih so dobili konkretne naloge. Tako naj bi Zorko Jelinčič pisal o »vprašanjih nacionalnega gibanja«, Albert Rejec pa o

svojem političnem delovanju na Primorskem v dvajsetih letih 20. stoletja.

Zelo ustvarjalna je bila 3. seja ožjega uredniškega (redakcijskega) odbora 7. decembra 1956. Udeležili so se je Nadja Ambrožič, Ivan Bidovec, Joško Humar, Franjo Klavora, Slavko Kretič in Stanko Murovec. Prisotni so obravnavali nekatere probleme tehničnega značaja (oprema knjige, tiskarski stroški itd.), temeljito so se posvetili vsebinski podobi knjige, ki je bila porazdeljena na tri vsebinske sklope, kar je bilo na tem mestu že zapisano. Za prvi del, ki je obravnaval obdobje NOB, so določili še poseben »uredniški« pododbor (dr. Ivo Juvančič, Angel Kosovel, Jože Primožič Miklavž, Marinka Ribičič in Franc Skok). Sestavili so celotno vsebino zbornika in ob vsakem od 46 avtorjev ali soavtorjev na seznamu tudi določili naslov (vsebino) prispevka.

Kdaj in kako je bilo zbrano celotno gradivo zbornika, iz ohranjenega arhivskih dokumentov ni bilo mogoče ugotoviti. Ohranjen je tipkopis dokončnega kazala *Goriškega zbornika*. Celotna vsebina je bila razdeljena na tri dele: Goriška zemlja in njeni ljudje, V boju za svobodo in združitve, Prvo desetletje v domovini. V prvem delu tega kazala je navedenih 11 prispevkov desetih avtorjev, a sta s svinčnikom prečrtana prispevka Srečka Logarja *Spomini na »TIGRA«* in *Videl sem krivico ter Pesem primorskih emigrantov* Draga Bajca. V knjigi nato to gradivo ni bilo objavljeno, kar je zahteval sekretar Tine Remškar, ki je v odnosu do TIGR-a in vloge, ki jo je ta organizacija odigrala, sledil stališču, prikazanem na seji Izvršnega komiteja CK ZKS, dne 15. junija 1958.¹ Zato je bilo

¹ Na ta Remškarjev ukrep me je leta 1965 opozoril Rudi Hönn, član uredništva zbornika. Takrat sem tudi pregledal arhiv *Goriškega zbornika*, ki je bil slabo hranjen na gradu Kromberk z namenom, da bo predan v dokončno hrambo ustanavljajočemu se pokrajinskemu muzeju v Novi Gorici. Med gradivom sem našel tudi krtačne odtise obeh Logarjevih umaknjenih člankov. Na to sem opozoril uredništvo revije *Goriška srečanja*, ki je članek, posvečen pesniku Dragu Bajcu, skupaj s pesmijo o primorskih emigrantih, objavilo v tretjem letniku revije (1967, št. 7, str. 41–43). Zakaj se uredništvo revije ni odločilo še za objavo drugega Logarjevega članka, mi ni znano. Takrat se je sodba o tigrovcih v slovenski javnosti spremenila in ni bilo več ovir, ki bi omejevale pisanje o njih. Krtačni odtisi obeh člankov se med ahivskim gradivom o *Goriškem zborniku* (Pokrajinski arhiv Nova

objavljeno le osem prispevkov, in sicer o Lijaku in Okroglici ob koncu srednjega veka (avtor dr. Milko Kos), o deležu Goriške v slovenski književnosti (dr. Lino Legiša), o goriških Slovencih v letu 1848 (Joško Humar), o umetnostnozgodovinski podobi Goriške (dr. Emilijan Cevc), o slovenski knjigi pod fašizmom (France Bevk), o socialističnem gibanju na Goriškem pred oprvo svetovno vojno (Jože Petejan), o gorah in ljudeh (Alfred Hvala) in o kraškem podzemlju v goriškem okraju (dr. Roman Savnik).

Morebitni cenzorski pregled ni spremenil vsebine drugega dela zbornika. Objavljeno je bilo osem člankov osmih avtorjev: o začetku NOB na Goriškem (Bogomil Vižintin Milo), spomini na prvo pokrajinsko primorsko partijsko konferenco (Julij Beltram Janko), o partizanskih kurirjih (Franc Skok), o pesmih borcev XXXI. divizije (Viktor Smolej), o smrti Jožeta Lemuta Saše (Tomo Brejc), o bolnišnici Pavla (dr. Pavla Jerina Lah), o osvoboditvi Gorice maja 1945 (Josip Štrukelj) in o prizadevanjih za priključitev Primorske k matični domovini primorskih izseljencih v Argentini (Franc Kurinčič). V tretjem delu je devet avtorjev podpisalo 8 člankov (Janko Perat in Stane Jelenc sta prispevala vsak po dva članka). Daljši članek o gospodarskem razvoju goriškega okraja v desetletju po priključitvi pa je bil nepodpisan. Objavljeno je bilo gradivo o šolstvu (Slavko Kretič in Stanko Murovec), o zdravstvu (dr. Franc Marušič), o socialni politiki (Janko Perat), o kulturnoprosvetni dejavnosti (Ivan Murovec in Joško Humar), o telesni vzgoji (dr. Karlo Tassoti in Karlo Vončina), o lovstvu (Janko Perat) ter dva članka, povezana z vodami na Goriškem.

Uvodno besedo v *Goriški zbornik 1947–1957* je napisal Tine Remškar, zanj ga je zaprosil uredniški odbor. Na uvodnem mestu ima zbornik tudi posvetilo: »V spomin vsem, ki so živeli, delali, trpeli, se borili in umirali za svobodo in napredek goriške zemlje.« 25 objavljenih člankov je prispevalo 26 avtorjev oziroma soavtorjev. *Goriški zbornik* je bil primeren dosežek, čeravno ni v celoti uresničil vsebinskega programa, ki so ga načrtovali na sejah uredništva. O zborniku je pi-

Gorica) ne hranijo. Prav tako ni teh odtisov v arhivu uredniškega odbora revije *Goriška srečanja* oziroma *Srečanja*, kar tudi hrani novogoriški Pokrajinski arhiv.

salo tudi strokovno časopisje. V *Kroniki* (7/1959, št. 1, str. 56) je poročal Branko Marušič, za *Zgodovinski časopis* (14/1960, str. 318–321) pa je kritično oceno, osredinjena je bila predvsem na v zborniku objavljeno gradivo o NOB, napisala Milica Kacin.

2.

Deset let za prvim je izšel drugi, vendar neoštevilčeni *Goriški zbornik* (184 strani), ki ima na platnicah vtisnjeni letnici 1948 in 1968. V uvodnem nepodpisanem besedilu piše: »Pred dvajsetimi leti je začela nastajati Nova Gorica, metropola Severne Primorske in času, dogajanjem in prizadevanjem ljudi, ki so vse to ustvarili, kar vidimo na tem mestu danes, je posvečena ta knjiga. Nima nobenih pretenzij, da bi povsem v celoti zajela dogodke ali celo sodila o njih, da bi zabeležila in opisala prav vse dejavnosti, ki tvorijo fiziognomijo in utrip današnje goriške komune.« Knjigo je izdalo časopisno in založniško podjetje Delavska enotnost iz Ljubljane (zastopal ga je Milan Pogačnik). Uredil pa jo je uredniški odbor – poimensko ni naveden – s sodelovanjem Občinskega sindikalnega sveta Nova Gorica. Zbornik sta opremila Rafael Nemeč in Pavel Medvešček. Izdajatelj ni poskrbel, da bi zbornik dobil kazalo. V zborniškem delu je na prvem mestu objavljen odlomek iz govora Staneta Kavčiča na slavnostni seji Občinske skuščine Nova Gorica (september 1967) in prav tako v odlomkih govor predsednika občinske skupščine Nova Gorica Milana Vižintina na isti seji. Sledijo spomini Mila Vižintina o NOB na Goriškem. Vsebinsko se prispevek ne razlikuje veliko od tistega, kar je prispeval že za prvi *Goriški zbornik*. Temeljita je razprava Cvetka Vidmarja o upravnih razmerah na območju tedanje občine Nova Gorica v času od NOB dalje vse do nastanka novogoriške občine. Vse ostale razprave so namenjene prikazu celotnega družbenega življenja na Goriškem (gospodarstvo, šolstvo, zdravstvo, kultura; slede zapisi o posameznih gospodarskih ustanovah, ki so nepodpisani). Zbornik preočito kaže odsotnost krajevnih avtorskih in uredniških posegov. Avtorji posameznih prispevkov so bili: Emil Dovžak, Marjan Kovač, Stane Leban, Branko Marušič, Anton Slapernik, Emil Smole, Lojze Rot in Rudi Šimac.

3.

Tretji zbornik z naslovom *Občina Nova Gorica 1947–1977* (224 strani) je izšel septembra 1977. Izdala ga je Občinska konferenca SZDL Nova Gorica (predstavnik Alojz Lah). Poleg uredniškega odbora, ki ga je vodil Boris Kovšca in so njegovi člani bili Stojan Fakin, Narcis Kocjančič, Branko Marušič (odgovorni urednik), Cvetko Nanut, Jože Primožič Miklavž, Emil Smole, Cvetko Velikonja in Cvetko Vidmar, so zbornik ustvarjali še pododbor za tehnično ureditev (Pavel Medvešček, Marijan Breclj) in finančni pododbor (Boris Kovšca, Cvetko Nanut, Viljem Pahor in Jože Šušmelj). Zbornik je tehnično uredil in opremil Pavel Medvešček. Predsednik Skupščine občine Nova Gorica Jože Šušmelj je v svojem uvodu zapisal, da je zbornik posvečen nekaterim obletnicam iz novejšje zgodovine Jugoslavije (štirideset let KPS in štirideset let od prihoda Josipa Broza Tina na čelo jugoslovanskih komunistov) in trideseti obletnici priključitve Primorske k matični domovini.

Vsebino zbornika, razdeljeno na deset poglavij, so oblikovali avtorji: Viktor Arh, Avgust Batič, Benjamin Besednjak, Ljudmila Bezljaj Krevel, Žarko Bole, Miro Cencič, Anton Crnica, Feliks Čebokli, Emil Dovžak, Franc Gale, Branko Marušič, Narcis Kocjančič, Martin Kodolja, Zoltan Jan, Vincenc Kokalj, Boris Kovšca, Slavko Kretič, Vinko Lapajne, Ivan Lozej, Davorin Malnič, Božo Mravlje, Cvetko Nanut, Sergij Pelhan, Franc Podgornik, Drago Požar, Anton Prijatelj, Alenka Saksida, Radovan Seljak, Zvonimir Simčič, Drago Sedmak, Emil Smole, Darja Štiglic, Jože Šušmelj, Vida Tavčar, Cvetko Vidmar, Viktor Volk, Karlo Vončina, Lucijan Vuga in Bogdan Žorž. Večji del objavljenih fotografij je prispeval Franc Golob.

4.

Tudi četrti zbornik z naslovom *Nova Gorica* (144 strani) ni povsem sledil vsebini in obliki predhodnih, zato ga je izdajatelj opredelil kot fotomonografijo. Z besedo in fotografijo predstavlja ozemlje občine Nova Gorica. Avtor celotnega besedila je bil Branko Marušič. Druga sestavina knjige so bile fotografije, ki so jih pod uredniškim vodstvom Rafaela Podobnika posneli člani Foto-

kino kluba Nova Gorica: Marjan Bažato, Sergej Ciani, Rajko Gorjan, Marjan Humar, Boris Lozar, Mojmir Maraž, Dušan Miška, Marko Mladovan, Darjo Mohorič, Milenko Pegan, Nada Pisk, Rafael Podobnik, Silva Sever in Metod Zavavlad. Knjigo je leta 1988 izdalo in založilo Izdavaško radna organizacija Motovun (predstavniki direktor Predrag Lakičević). Poglavitni delež zaslug za izdajo pa je nosila Skupščina občine Nova Gorica. Kot umetniški direktor in oblikovalec je bil podpisan Miodrag Vartabedijan, urednik izdaje je bil Marjan Krušič. Uredniškemu odboru je načeloval predsednik Skupščine občine Nova Gorica Danilo Bašin, člani pa so bili: Albert Bevčič, Branko Dolenc, Stojan Fakin, Miodrag Lakičević, Aleksander Lovec, Branko Marušič, Jože Pahor, Rafael Podobnik, Jolanda Slokar, Jože Šušmelj, Marjan Tavčar in Cvetko Vidmar. Knjiga se je spomnila štiridesetletnice, ko je bil položen temeljni kamen za izgradnjo Nove Gorice. Izšla je v angleškem, nemškem in italijanskem prevodu.

5.

Zadnji v zbirki goriških in novogoriških zbornikov je bil leta 1997 izdani *Nova Gorica–Gorica. Izživi in možnosti sobivanja* (209 strani). Tudi ta knjiga, čeravno ima v podnaslovu ime zbornik, ni sledila vzoru, ki ga je postavil zbornik iz leta 1958. Knjigo je izdala in založila Mestna občina Nova Gorica, zastopal jo je župan Črtomir Špacapan. Glavni in odgovorni urednik je bil Zoltan Jan. Uredniški odbor so sestavljali: Franc Bizjak, Niko Jurca, Andrej Malnič, Branko Marušič, Marija Mercina, Rafael Podobnik, Alenka Saksida, Tatjana Gregorič, Črtomir Špacapan, Jože Šušmelj, Marjan Tavčar in Lucijan Vuga. Knjigo je

oblikoval Bojan Maraž (Studio Krea). Prispevke na tematiko, ki jo je nakazal naslov knjige, je napisalo 27 slovenskih in italijanskih avtorjev: Alessandro Arbo, Franc Bizjak, Mirjam Božič, Antonio Devetag, Tomaž Dimic, Antonella Gallarotti, Tatjana Gregorič, Igor Kuret, David Malnič, Branko Marušič, Marija Mercina, Sergij Pelhan, Bruno Podbersig, Tone Poljšak, Franko Rutar, Emilio Scarlata, Martina Skok, Rajko Slokar, Boris Šavle, Črtomir Špacapan, Danilo Štekar, Jože Šušmelj, Rino Velikonja, Nadja Velušček, Cvetko Vidmar in Lucijan Vuga. Članki italijanskih piscev so bili objavljeni v slovenskem prevodu. Pisec uvodne besede Črtomir Špacapan je povedal, da je bil osnovni namen publikacije, »da širši javnosti predstavimo vsaj delček tistega, kar se je dogajalo in se bo dogajalo v tem delu Evrope, ki je po svojem položaju prav gotovo posebnost«.

6.

Ob petdesetletnici priključitve in nastajanja Nove Gorice ni bila izdana kaka zborniška publikacija. Le Nadja A. Koglot Puppis je objavila pristržno knjižico *Nova Gorica, njena in moja mladost* (Ljubljana 2008). Posvetila jo je »pionirjem Nove Gorice ob šestdesetletnici mesta«.

Sedemdesetletnica priključitve Primorske k Sloveniji in tedanji Jugoslaviji ter sedemdesetletnica začetka izgradnje Nove Gorice leta 2017 ponujata priložnost za izdajo jubilejnega zbornika, ki mu pa ne bi bilo potrebno povsem slediti vzoru, ki ga je zastavil prvi *Goriški zbornik 1947–1957*, saj domoznanske naloge opravlja zbornik Goriškega muzeja *Goriški letnik*. Primerenost in periodičnost njegovega izhajanja potrjuje 30 zvezkov, ki so izšli v obdobju 1974–2014.